

Internet-sivusto terveydenhuollon hyvistä työturvallisuus- ja terveyskäytännöistä

Euroopan unionissa noin 10 prosenttia työntekijöistä toimii terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen alalla, merkittävä osa heistä sairaaloissa. Terveydenhuolto on yksi suurimmista työllistävästä sektoreista Euroopan unionissa ja se kattaa suuren joukon erilaisia ammatteja. Alan työvoimasta on naisia noin 77 prosenttia. Koko EU:ta koskevien tietojen mukaan työhön liittyvien onnettomuuksien määrä on terveydenhuollossa 34 prosenttia suurempi kuin EU:ssa keskimäärin. Lisäksi täällä sektorilla työhön liittyvien tuki- ja liikuntaelinten sairauksien esiintyvyys on rakennusalan jälkeen toiseksi suurin (1). Tämä tiedote toimii johdantona terveydenhuollon työturvallisuuteen ja –terveyteen. Siinä esitetään, miten viraston Internet-sivustolta voidaan löytää tietoja.

Terveydenhuollon **pääasialliset riskitekijät** ja niihin liittyvät terveysongelmat on dokumentoitu hyvin (2). Niihin kuuluvat seuraavat:

- tuki- ja liikuntaelimestöön kohdistuva kuormitus – huonot työasennot, raskaat taakat
- biologiset tekijät – mikro-organismit, virukset esim. HI-virus ja hepatiitti B, taudinaiheuttajia sisältävä veri
- kemialliset aineet – desinfiointiaineet, nuketuskasaut ja antibiootit, jotka voivat olla vahingollisia iholle tai hengityselimistöille tai jotka voivat aiheuttaa syöpää.
- Radiologiset riskitekijät
- muuttuvat työvuorot, työrytmit ja yötyö
- yleisön väkivalta
- muut stressiin vaikuttavat tekijät – ihmisten hoitaminen, työn organisaatioon liittyvät tekijät ja suhteet työtovereiden kanssa
- työtapaturmat – putoamiset, haavat, neulanpistot, sähköiskut jne.

Linkejä kaikkiin näihin aiheisiin on esitetty viraston Internet-sivuston ”teemat”-osassa.

Riskinarviointi ja tehokas turvallisuusjohtaminen ovat avaintekijöitä vähennettäessä terveydenhuollon työntekijöiden altistumista työn riskitekijöille.

Tähän kuuluvat seuraavat: toimiva turvallisuusjohtamisjärjestelmä, ennalta ehkäisevät menettelyt ja riskinarviointi, koulutus, keskustelut työntekijöiden kanssa, asianmukaisin voimavaroin varustetut ennalta ehkäisevät palvelut ja työturvallisuuden ja työterveyden yhdentäminen muihin hallintoprosesseihin kuten ostot ja tarjouspyynnöt. On otettava erityisesti huomioon, että

- riskit arvioidaan tarkastelemalla kaikkia esiintyviä riskejä ja tunnistamalla ketkä ovat niille alttiina ja millä tavoin, ja että ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin riskien ehkäisemiseksi ja pyritään estämään ne jo ennen niiden ilmaantumista
- neuvottelut työntekijöiden kanssa ja heidän edustajiensa ottaminen aktiivisesti mukaan esim. työsuojelutoimikuntien avulla on tärkeä osa menestyksestä johtamista.

Viraston Internet-sivuston ”Teemat”-otsakkeeseen sisältyvää ”johtaminen”-kohtaa näpäyttämällä voidaan käyttää **linkejä** lisätietojen saamiseksi.

Kaikki terveydenhuollon ammattiryhmät voivat altistua riskeille, jotka eivät koske ainoastaan hoitohenkilöstöä vaan myös tuki- ja muuta henkilöstöä sekä lisäksi laboratorio- ja anestesiatoimintojen työntekijöitä. Näpäytä ”Teemojen” ”ammatit”-kohtaa saadaksesi erityisesti ammatteihin liittyviä **linkejä**.

Viraston Internet-sivusto sisältää linkejä suureen määrään tietoja. Nämä linkit on saatu jäsenvaltiosta ja muista valtioista ja niiden laatu on arvioitu. Linkkien joukossa on työturvallisuuden ja työterveyden tärkeimpiä viranomaisia, ammattiliittoja sekä työntekijä- ja kansalaisjärjestöjä.

http://europe.osha.eu.int/good_practice/healthcare/

(1) Ks. Eurostat Statistics in Focus Theme 3, 16/2000 and 17/2001, Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, Luxemburg.
(2) Ks. esim. julkaisu ”Working Conditions in Hospitals in the European Union”, Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö, EF/95/27/EN, ISBN 92-827-5776-5.

Injektioneuloista johtuvat vahingoittumiset: Käytetyistä injektioneuloista johtuvat vahingoittumiset voivat luonteeltaan olla sekä fyysisiä että tunneperäisiä, koska veren sisältämät virukset kuten HI-virus ja hepatiitti B- tai C-virus voivat tarttua henkilöstöön. Ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sisältyy seuraavaa:

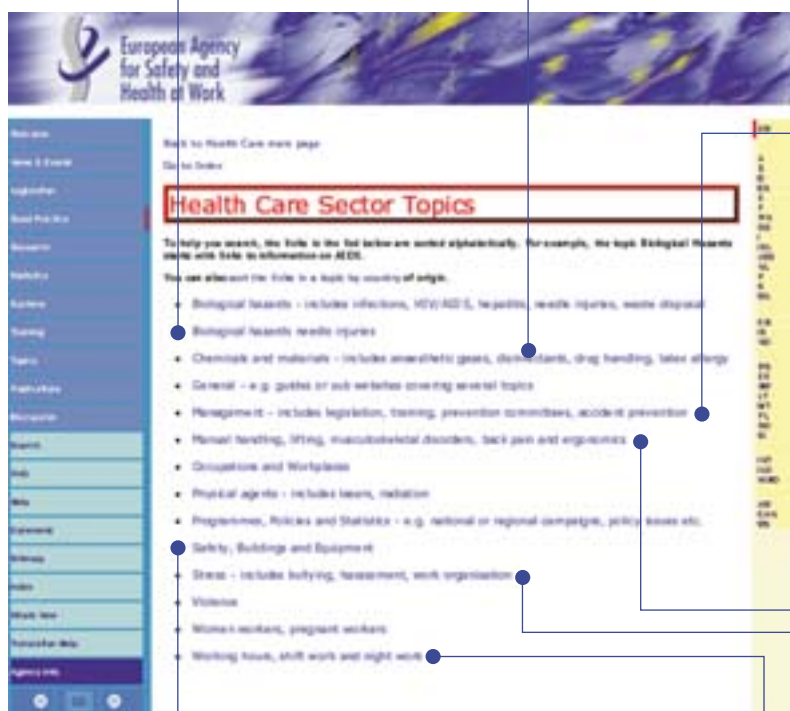
- injektioneulojen käytöstä luopuminen, jos on käytössä turvallisia ja toimivia vaihtoehtoja
- turvallisuusmerkinnöillä varustettujen laitteiden käyttöönotto ja niiden käytön arviointi, jotta voitaisiin arvioida, mitkä niistä ovat tehokkaimpia ja hyväksyttävimpiä
- injektioneulasta johtuvien vahingoittumisten riskin sisältävien työkäytäntöjen muuttaminen, jotta nämä käytännöt olisivat turvallisempia. Älä yritä laittaa suojusta takaisin neulan päälle.
- työntekijöiden kouluttaminen injektioneulojen käytön turvallisuuden parantamiseksi ja neulojen poisheittämiseen sopiviin jätteisiin.

Terveydenhuollon työntekijöillä saattaa esiintyä **luonnonkumiallergian** riski, mikä johtuu heidän käyttämistään suojakäsineistä. Allergiset reaktiot sisältävät ihottumia, nenä-, sivuontelo- sekä silmäoireita, astmakohtauksia ja jopa shokkeja. Ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin sisältyvät seuraavat:

- on käytettävä suojakäsineitä, joista irtaantuu vain vähän luonnonkumiproteiinia
- luonnonkumikäsineiden käyttö on rajoitettava tehtäviin, joissa esiintyy infektioriski
- mikäli mahdollista, on käytettävä suojakäsineitä, joissa ei ole jauhetta
- on noudatettava hygienian liittyvää hyvää käytäntöä kuten käsien pesemistä ja vältettävä suojavoiteiden käyttöä luonnonkumikäsineiden käytön yhteydessä.

Työtä sairaaloissa ja klinikoilla yms. koskevat kaikki **EU:n työturvallisuuteen ja työterveyteen liittyvät direktiivit**.

Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet näitä direktiivejä lainsäädännössä ja muissa ohjeissa ja säännöissä. "Puitedirektiivissä" on esitetty perusta hyvälle johtamistavalle ja se kattaa kaikki terveydenhuollossa todetut riskitekijät. Muut direktiivit kattavat yksityiskohtaisemmin erityisriskit.

Raskaita nostoja, **käsin tehtävää työtä ja kuormittavia työasentoja** esiintyy tavallisesti potilaita autettaessa. Mutta niitä on myös muissa tehtävissä kuten pyykin, tavaroiden, toimitusten jne. käsittelyssä, työntökärryjen, vuoteiden, roskatynnyrien jne. työntämisessä ja siivouksessa. Kuormittavia työasentoja saattaa esiintyä myös kirurgisessa ja laboratorio työssä. Ennaltaehkäisyssä on otettava huomioon seuraavat kysymykset:

- onko töistä tehty arvio käsin tehtävän työn ja väsyttävien työasentojen osalta?
- voidaanko käyttää teknisiä tai säädettäviä apuvälineitä?
- voidaanko työpaikka järjestää uudelleen ongelmien välttämiseksi tai vähentämiseksi?
- tarjotaanko koulutusta?
- onko työntekijän terveydentilan valvonta ja kuntoutuspalvelut järjestetty?

Huomion kiinnittäminen **lämmitykseen, valaistukseen ja sisäilman laatuun** on yhtä tärkeää kuin muilla sektoreilla.

Työvuorot ja erityisesti yövuorot voivat aiheuttaa useita terveysongelmia ja lisätä työstressiä. Ennaltaehkäisy- ja valvontatoimenpiteet sisältävät työvuorojärjestelmien parantamista kuten esim.

- vuorojen järjestäminen kiertämään "myötöpäivään" päivästä iltaan ja illasta yöhön?
- onko työntekijöillä riittävästi vapaa-aikaa univajeen korvaamiseksi työtyön jälkeen?
- onko työvuorojen aikana riittävästi lepotaukoja?
- onko työvuorot suunniteltu ja onko niistä ilmoitettu työntekijöille hyvissä ajoin?
- onko työvuorojen suunnittelemattomien muutosten määrä pidetty mahdollisimman pienenä?

Psykososiaalisten kysymysten kuten asiakaskunnan väkivaltaisuuden ja työtovereiden harjoittaman työpaikkakiusaamisen ja muiden stressitekijöiden on todettu olevan yleisiä terveydenhuoltotyössä. Muihin stressitekijöihin saattaa kuulua kärsimyksen ja kuolevan ihmisen kohtaaminen, itsenäisyyden puute ja yksitoikkoinen työ joissakin ammateissa, ryhmätyön puuttuminen, työn yksinäisyys ja tuen sekä palautteen puuttuminen. Ennaltaehkäisy ja valvonta ovat kuitenkin mahdollisia.

Terveydenhuollon työterveyden ja -turvallisuuden parantaminen ei hyödytä ainoastaan työntekijöitä, vaan myös kaikkia hoitoa saavia. Lisäksi se vähentää kustannuksia.